

**HÜKÜMET SİTEMLERİNE GÖRE OECD ÜLKELERİNDE KİŞİ BAŞINA DÜŞEN
MİLLİ GELİR**

**ACCORDING TO GOVERNMENT SYSTEMS NATIONAL INCOME PER PERSON IN
OECD COUNTRIES**

Ayhan KOÇ

Dr., ayhankoc29@hotmail.com

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

*Geliş 1 Temmuz 2019
Kabul 28 Ağustos 2019*

Keywords:

Hükümet Sistemleri,
Başkanlık Sistemi,
Parlamentar Sistem,
Milli Gelir,
OECD

Türkiye'deki hükümet sistemi tartışmalarında, hükümetler ağırlıklı olarak siyasal ve hukuksal boyutu ile ele alınmakta; hükümet sistemlerinin ekonomi üzerindeki etkisi ihmal edilmektedir. Diğer taraftan hükümetlerin başarısında, hükümet sistemleri önemli bir etken olmakla birlikte tek belirleyici unsur değildir. Hükümet sistemleri bünyesinde, hızlı karar alma, bürokrasiyi azaltma gibi olumlu etkilere karşın siyasal istikrarsızlık, otoriterleşme gibi olumsuzlukları da barındırmaktadır. OECD ülkelerinin hükümet sistemlerini ve bu ülkelerin, 2000-2014 yılları arasındaki kişi başına düşen milli gelirlerini incelediğimiz makalemizde, Başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerle Parlamenter sistemle yönetilen ülkelerdeki "kişi başına düşen milli gelirleri" karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda OECD ülkelerinde parlamenter sistemle yönetilen ülkelerde kişi başına düşen milli gelirin daha yüksek olduğu görülmüştür.

© 2019 PESA All rights reserved

ARTICLE INFO

ABSTRACT

*Received 1 July 2019
Accepted 28 August 2019*

Anahtar Kelimeler :

Government Systems,
Presidential System,
Parliamentary System,
GDP,
OECD

Within the context of the governmental system discussions carried on in Turkey the systems discussed are mainly evaluated on basis of their political and legal aspects whereas their effects on economy are ignored. On the other side even though particular systems of government are not the only determining factor in the success of administrations, without doubt they constitute a significant factor. Various government systems offer positive results such as rapid decision-making or reducing bureaucracy while also carrying the possibility of negative outcomes like political instability or authoritarianism. This study makes a comparative survey of "GDP" between countries run by a Presidential System and those run by a Parliamentary system by studying the governmental systems of OECD countries in addition to their GDP performance between 2000 and 2014. As a result of the research, it was observed that per capita income in OECD countries was higher in the other countries governed by parliamentary system.

© 2019 PESA Tüm hakları saklıdır

GİRİŞ

Siyaset bilimi, tarihsel süreç içinde değişen ve gelişen bilimsel çalışmalardan etkilenmiş; ekonomi, felsefe, sosyoloji, tarih ve psikoloji gibi farklı disiplinlerle yeni çalışma alanları geliştirmiştir. Söz konusu çalışmalar siyaset bilimine interdisipliner bir nitelik kazandırmıştır. Siyaset bilimi ve ekonomi bu çalışma alanlarından birisidir. Politik ekonomi veya uluslararası politik ekonomi olarak da tanımlanan bu çalışmalarda, ülkelerin ekonomik performansı ve siyasi yapısı arasındaki ilişkiler karşılaştırmalı olarak inceleme konusu yapılmıştır.

Söz konusu çalışmalarda ülkeler, siyasi ve ekonomik açıdan karşılaştırılmıştır. Ülkeler siyasi açıdan, otoriter ya da demokratik olmasının yanı sıra, hükümet sistemleri (Başkanlık, Yarı Başkanlık, Parlamenter, Meclis Hükümeti), siyasi kurumlar, siyasi partiler, seçim sistemleri bakımından karşılaştırılırken; ekonomik açıdan ise GSMH, milli gelir, işsizlik oranları, enflasyon oranları gibi makroekonomik göstergeler üzerinden karşılaştırılmıştır.

Ülkelerin ekonomik performansını etkileyen siyasi, ekonomik ve uluslararası birçok unsur vardır. Siyasi faktörler içerisinde hükümet sistemleri başta olmak üzere, siyasi partiler, seçim sistemleri ve kurumsal yapılar önemli rol oynamaktadır. Ekonomik faktörler olarak enflasyon, işsizlik, faiz oranları ve döviz kurları ön plana çıkan unsurlardır. Yine uluslararası krizler, savaşlar ve uluslararası gelişmeler ülkelerin performansını etkileyen başat faktörler arasındadır.

İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD) başta olmak üzere; Dünya Bankası (World Bank), IMF ve daha birçok uluslararası kuruluş yayımladığı raporlarla, “siyasi kurumların ekonomik icraatlardaki rolüne” işaret etmiştir (Weiss ve Hobson, 1999: 227). Uluslararası politik ekonomi olarak da nitelendirilen bu çalışmalarda ülkeler, ekonomik büyüklük, büyümenin sürdürülebilir olması, kişi başına düşen milli gelir, gelir dağılımında adalet, işsizlik oranları ve enflasyon gibi makroekonomik kriterlere göre karşılaştırılmıştır. Söz konusu çalışmalarda, ülkelerin mevcut durumu geçmiş dönemlerle ve diğer ülkelerle kıyaslanmıştır. Ulaşılan ekonomik sonuçların siyasi katılım, seçim sonuçları, siyasi partiler gibi siyaset biliminin temel çalışma alanları üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Bazı araştırmacılar uluslararası kuruluşlar tarafından yayımlanan rapor ve istatistikleri eleştirmiş ve bu verilere şüpheyle yaklaşmıştır. Weiss ve Hobson, uluslararası kuruluşların, ABD'nin üretim performansına ilişkin yayınladığı istatistiklere şüpheyle yaklaşmış ve bu kuruluşları ABD çokuluslu şirketlerinin ülke dışındaki varlıklarını dikkate katmadığı gerekçesiyle eleştirilmiştir (Weiss ve Hobson, 1999: 237).

Bu makalenin amacı, Türkiye'nin de üyesi olduğu ve ekonomik bakımdan dünyadaki en gelişmiş ekonomilerin yer aldığı OECD ülkelerinde; hangi hükümet sistemleri uygulanmaktadır ve bu ülkelerin kişi başına düşen milli gelirleri nasıldır? Sorularına cevap aranmıştır¹.

1. Yöntem

OECD ülkelerindeki kişi başına düşen milli gelirin araştırılmasında Dünya Bankası tarafından yayımlanan veri setinden faydalanılmıştır. Dönem olarak 2000-2014 yılları arası esas alınmıştır (Gelir dağılımında 2017 verileri esas alınmıştır). Veri analizinde; karşılaştırmalı tablolar analizi (yatay analiz), eğilim yüzdeleri analiz (trend analizi) ve yüzde analizi (dikey analiz) yöntemleri uygulanmıştır.

Söz konusu analiz teknikleri, istatistikî çalışmalarda sıkça kullanılan analiz yöntemleri arasında yer almaktadır. Karşılaştırmalı tablolar (yatay) analiziyle, OECD'ye üye ülkelerin ve hükümet sistemlerinin; belirli bir periyottaki durumunun “dönemsel olarak” karşılaştırılması ve söz konusu yıllar arasındaki müspet ya da menfi değişimin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu analiz tekniğiyle

¹ Bu makale yazarın “Hükümet Sistemlerinin Politik Ekonomi Üzerinde Etkileri: OECD ve G20 Üzerine Bir İnceleme” başlıklı Doktora tezinden üretilmiştir.

hesaplanan artış veya azalışlar tutar veya yüzde olarak gösterilmiştir. Bu yönüyle yatay analiz yöntemi, dinamik analiz teknikleri arasında kabul edilmektedir.

Ülkelerin belirli bir dönemine ait verileri esas alarak “toplam içindeki payını” incelemek için dikey yüzde analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemi kullanmamızın amacı, OECD üyesi ülkelerin toplamdan aldıkları payın yanı sıra hükümet sistemlerinin aldıkları payın ölçülmesidir.

Trend analizi yönteminde ise OECD’ye üye ülkelerin, ilgili dönemde gösterdiği eğilimi, dolayısıyla ekonominin genel gidişatının hangi yönde olduğunun incelemesi amaçlanmıştır. Bu analiz yöntemiyle ülkelerin milli gelirlerinin, 2000-2014 yılları arasındaki 15 yıllık periyotta nasıl bir seyir izlediğinin görülmesi amaçlanmıştır. Eğilim analizi, ekonomik performansın ölçülmesinde; ekonomik ve siyasal istikrarın sürdürülebilir niteliğinin görülmesinin yanı sıra ülkelerin gelişiminin ne yönde olduğunun görülmesi bakımından önemlidir. Makalemizde inceleme dönemine ilişkin veriler, öncelikle genel tablo olarak hazırlanmış ayrıca özet tablolar halinde sunulmuştur.

Çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde OECD ülkeleri ve bu ülkelerde uygulanan hükümet sistemleri inceleme konusu yapılmıştır. İkinci bölümde milli gelirin oluşmasında önemli bir unsur olan OECD ülkelerinin nüfus yapısı incelenmiştir. Üçüncü bölümde OECD ülkelerinde kişi başına düşen milli gelirleri incelenmiştir. Dördüncü bölümde ise OECD ülkelerindeki milli gelirin dağılımı inceleme konusu yapılmıştır.

Özetle çalışmamızda OECD ülkelerinde “Kişi başına düşen milli gelirleri” inceleme konusu yapılmış ve buna bağlı olarak bu ülkelerdeki nüfus yapısı ve gelir dağılımındaki adalet incelenmiştir. Buna karşılık işsizlik, büyüme, GSMH gibi diğer makroekonomik göstergeler ise çalışmanın kapsamını aşacağından ihmal edilmiştir.

2. Teorik Arka Plan

Hükümet sistemlerine ilişkin yapılan çalışmalar, daha çok siyaset biliminin alt bir dalı olarak kabul edilen “karşılaştırmalı siyasetin” ilgi alanına girmiştir. Söz konusu çalışmalarda hükümet sistemleri ağırlıklı olarak siyasal boyutu ile karşılaştırılmış buna karşılık ekonomik anlamda karşılaştırmalar sınırlı sayıda yapılmıştır.

Karşılaştırmalı siyaset bilimine ilişkin yapılan ilk çalışmalar, Amerika’da 1950’lere kadar “karşılaştırmalı devlet” (comparative state) adıyla yapılmıştır. Amerika’nın yanı sıra söz konusu çalışmalar bazı Avrupa ülkelerinde idari yapılar ve siyasal kurumlar üzerine yapılmıştır. 1920 ve 1930’larda Avrupa’daki demokratik rejimlerin çöküşü ve Almanya, İtalya ve Sovyetler Birliği’nde otoriter rejimlerin ortaya çıkışı, karşılaştırmalı siyaset çalışmalarının önem kazanmasına neden olmuştur (Sayarı ve Bilgin, 2013: 6-7). Siyaset bilimci Linz, (2017: 21-22) sosyal bilimcilerin karşılaştırmalı siyasete yönelik bu dönemde yaptıkları çalışmaları dünyadaki bağımsız devletlerin tasnif edilmesi olarak nitelendirmiştir.

II. Dünya savaşından SSCB’nin dağılmasına kadar devam eden ve soğuk savaş olarak adlandırılan dönemde; dünyadaki hükümet sistemleri, ağırlıklı olarak liberal ve sosyalist bloğun baskısı altında şekillenmiştir. Bu dönemde karşılaştırmalı siyasete yönelik çalışmalarda, kapitalist (liberal) sistem ile planlamacı (komünist) sistemin mukayesesi ön plana çıkmıştır. Soğuk savaşın sona ermesiyle birlikte liberal ve sosyalist sistem arasındaki karşılaştırmalı siyasete konu olan çalışmalar, yerini liberal hükümet sistemlerine yönelik çalışmalara bırakmaya başlamıştır.

Siyaset bilimciler hükümet sistemlerini, yürütmenin yasama ile ilişkisine bağlı olarak; başkanlık sistemi, yarı başkanlık sistemi ve parlamenter sistem olarak sınıflandırmıştır. Söz konusu hükümet sistemleri, liberal kökten gelmekte ve sistemler arasında yasama, yürütme ve yargı erklerinin arasında ayrım olması gerektiği hususunda uzlaşa bulunmaktadır.

Arend Lijphart’ın da (2016: 129) aralarında bulunduğu bazı siyaset bilimciler, başkanın doğrudan halk tarafından seçilmesini başkanlık sistemi için yeterli saymıştır. Bu bakımdan Lijphart yarı başkanlık

sistemini, ayrı bir hükümet sistemi olarak değerlendirmemiş ve başkanlık sisteminin bir çeşidi olarak nitelendirmiştir. Buna bağlı olarak bazı siyaset bilimciler, yarı başkanlık sistemiyle yönetilen Fransa'yı başkanlık sistemiyle yönetilen ülkeler arasında göstermiş ve yarı başkanlık sistemini ayrı bir hükümet sistemi olarak değerlendirmemiştir. Fransa'nın yanı sıra Finlandiya, İsviçre ve Türkiye gibi ülkeler hükümet sistemi olarak farklı kategorilerde sınıflanmıştır.

Linz, (1995: 143) hükümet sistemlerinin tasnifinde, parlamenter ve başkanlık sistemleri dışında kalan ve yarı başkanlık olarak da nitelendirilen Finlandiya ve Fransa anayasalarını, başkanlık sisteminden daha ziyade melez sistemler olarak tanımlamıştır. 2007 anayasa değişikliği ile birlikte Cumhurbaşkanının, doğrudan halk tarafından seçilmesi ve önemli yetkilere sahip olması nedeniyle bazı araştırmacılar Türkiye'yi yarı başkanlık sistemi olarak sınıflandırmıştır (Moestrup, Wu ve Elgie, 2011: 7).

Hükümet sistemlerine ilişkin yapılan karşılaştırmalarda başkanlık sisteminin üstün yanları olarak, parlamenter sisteme nazaran daha demokratik olduğu, siyasal ve ekonomik istikrar getireceği ve dolayısıyla güçlü bir yönetim getireceği varsayılmaktadır (Uluşahin, 1999: 55). Ayrıca başkanlık sistemindeki yasama, yürütme ve yargı arasındaki katı güçler ayrılığının devletin gücünü sınırlayacağı ve daha demokratik bir yönetime kapı aralayacağı varsayılmaktadır. Buna karşılık başkanlık sisteminin eleştirilmesine ilişkin en temel çalışmalardan birisi olarak kabul edilen Başkanlık Sisteminin Tehlikeleri başlıklı makalesinde Linz, (1995) başkanlık sisteminde esnekliğin bulunmaması, otoriterleşme, çifte meşruiyet ve kazananın her şeyi almasını sistemin zayıf yanları olarak değerlendirmiştir.

Parlamenter sistem ise yönetimde koalisyonlar nedeniyle kimi araştırmacılar tarafından başkanlık sistemine nazaran daha demokratik olarak kabul edilmiştir. Buna karşılık parlamenter sisteme yönelik eleştirilerde parlamenter sistemdeki istikrarsızlıklar, yürütmede iki başlılık, parlamenter sistemin gittikçe başkanlığa benzemesi, demokrasi ve otoriterleşme sorunu, demokrasi ve ekonomik istikrar sorunu sistemin zaafı olarak gösterilmiştir (Koç, 2018: 79-88).

Başkanlık sistemiyle parlamenter sistem arasındaki farklılıklar temel olarak dört noktada toplanmıştır. Birincisi parlamenter sistemde hükümet parlamentonun güvenoyuna tabiyken, başkanlık sisteminde güvenoyu bulunmamaktadır. İkincisi başkanlık sisteminde başkan, doğrudan halk tarafından seçilirken, parlamenter sistemde parlamento üyeleri arasından seçilmektedir. Üçüncüsü de başkanlık sisteminde yürütme tek kişiden, başkandan oluşurken; parlamenter sistemde Bakanlar Kurulu'ndan oluşmaktadır. Son olarak başkanlık sisteminde başkan halka karşı sorumluyken, parlamenter sistemde parlamento karşı sorumludur. Parlamento denetimi daha etkindir.

John M. Carey ise Cumhurbaşkanlığı'na Karşı Parlamenter Hükümet başlıklı makalesinde, anayasal rejim olarak; Parlamenter, Başkanlık ve Yarı Başkanlık olmak üzere üç türlü rejim öngörmüştür. Carey, siyasal açıdan OECD ülkelerini hükümet sistemlerine göre sınıflandırmanın yanı sıra ekonomik olarak da değerlendirmiştir. Carey, OECD ülkeleri içerisinde parlamenter demokrasilerin, başkanlık ve yarı başkanlık demokrasilerine nazaran daha müreffeh ve istikrarlı olduğunu; diğer rejim türlerinin ise siyasal ve anayasal istikrarsızlıklar yaşadığını ileri sürmüştür (Carey, 2008: 92-93). Lijphart ise Carey'in aksine elimizde Üçüncü Dünya demokrasilerinin yeterli sayıda örneğinin bulunmadığı gerekçesiyle hangi demokrasi tipinin ekonomik gelişmeye elverişli olduğu sorusuna cevap vermenin güç olduğunu belirtmiştir (Lijphart, 1995: 195).

Piyasa sistemi ve hükümet politikalarının karşılıklı etkileşimine yönelik Weiss ve Hobson (1999: 197) politik ekonomi temelli olarak yaptıkları çalışmada, Tayvan, Kore ve Japonya'daki ekonomik gelişmeleri incelemiştir. Söz konusu çalışma sonucunda, devletin politik ağları oluşturarak ekonomik aktörleri üretim merkezli olarak doğru mobilize ettiği sonucuna ulaşmakla birlikte; mevcut politika kararlarını uygulamaya geçiren kurumsal bağlara dikkat çekmiştir.

Diğer taraftan liberal yaklaşımlara karşılık John Eaton (1990) ve P. Nikitin (2012)'in planlamacı Marksist yaklaşımları ön plana çıkmıştır. Her iki yaklaşım da politik ekonomi bağlamında üretim sistemi olarak kapitalizmin eleştirisini yapmıştır.

Ülkelerin ekonomik kalkınmasında, ekonomik ve siyasi merkezli yaklaşımlara karşılık bazı siyaset bilimciler, kurumsal yapılara dikkat çekmiştir. North'a göre siyasal ve ekonomik başarı için ekonomik kuralları yapan ve uygulayan konumdaki siyasi bünye önemli olmakla birlikte; kurumlar ise ekonominin uzun süreli performansı üzerinde temel belirleyici unsurdur (North, 2010: 139-142). Ülkelerin gelişmesi üzerinde kurumsal yapıların etkisini savunan siyaset bilimcilerden bir diğeri de Arend Lijphart'dır. Lijphart (1991: 72-73), "Yeni Demokrasiler İçin Anayasal Seçimler" başlıklı makalesinde, hükümet sistemlerini karşılaştırmalı olarak incelemiş ve seçim sistemleri, parti sistemi, yasama ve yürütme arasındaki ilişkiler, tek parti, baskın hükümetler ve yöneticiler vb. gibi unsurların ülkelerin gelişmesi için önemli olduğunu belirtmiştir. Lijphart'a benzer bir yaklaşımı benimseyen Fukuyama (2012: 49), devletlerin başarısını belirleyen en önemli faktörler arasında "siyasal sistemin planlanmasını" saymıştır. Benzer bir yaklaşımı benimseyen Acemoğlu ve Robinson'a göre (2013: 115) büyüme, ülkenin ekonomik kurumlarında görülen tarihsel değişimin ardından meydana gelmektedir.

Kurumsal yapıların hükümetlerin performansını etkilediği alanlardan birisi de siyasal istikrardır. İster siyasal isterse ekonomi kaynaklı olsun istikrarsızlıkların ülkelerin refah seviyesini olumsuz yönde etkilediği bilinen bir gerçektir. Ekonomik krizler, siyasal istikrarsızlık durumunda daha fazla hissedilmektedir. Mızrak, (2004: 154) siyasal istikrarın önemli ölçüde ekonomik gelişmeye bağlı olduğunu ileri sürmüş ve siyasal iktidarın denetlenmesini sağlayan ekonomik kurumların özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki önemine dikkat çekmiştir.

Türkiye'de hükümet sistemlerinin karşılaştırılmasına yönelik birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalar ağırlıklı olarak siyasal nitelikli olup, ekonomik nitelikli yeterli sayıda çalışma yapılmamıştır. Sınırlı sayıda yapılan ekonomik nitelikli karşılaştırmalarda ise belirli bir yılı esas alan değerlendirmeler ön plana çıkmıştır. Siyasal ve ekonomik unsurların birlikte dikkate alındığı çalışmalar ise az sayıda yapılmıştır.

Siyasal nitelikli olarak yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak hükümet sistemlerinin birbirlerine olan üstünlükleri ya da zayıflıklarının incelenmesinin yanı sıra; yasama, yürütme ve yargı arasındaki ilişkileri ve bu organların görev ve yetkileri inceleme konusu yapılmıştır. Ayrıca bu çalışmalarda ağırlıklı olarak söz konusu sistemlerin Türkiye için uygulanabilirliği incelenmiştir. Murat Yanık (2013) Başkanlık Sistemi ve Türkiye'de Uygulanabilirliği başlıklı çalışmada, ABD başkanlık sistemini yapısal boyutlarıyla incelemiş ve sistemin Türkiye'de uygulanabilirliğini değerlendirmiştir. Mert Nomer (2013) ise ABD Başkanlık Sisteminde Başkanın Yetkileri başlıklı benzer bir çalışmada başkanlık sisteminde öne çıkan ve yürütmenin tek sorumlusu olan Başkan'ın yasama, yürütme ve yargı ile olan ilişkilerini incelemiştir. Nur Uluşahin (1999) ise Anayasal Bir Tercih Olarak Başkanlık Sistemi başlıklı çalışmada, parlamenter sistem karşısında başkanlık sisteminin üstünlükleri ve zayıf yanlarının yanı sıra ABD başkanlık sistemi ve Latin ülkelerinde uygulanan başkanlık sistemlerini incelemiştir. Serap Yazıcı, (2013) Başkanlık ve Yarı Başkanlık Sistemleri Türkiye İçin Bir Değerlendirme adlı çalışmada Başkanlık ve Yarı Başkanlık sistemlerinin temel unsurları ve bu sistemlerin Türkiye İçin uygulanabilirliğini incelemiştir. Cem Eroğul, (2014) Çağdaş Devlet Düzenleri adlı çalışmada İngiltere, Amerika, Fransa ve Almanya'nın siyasal düzenlerini incelemiş ve bu ülkelerdeki yasama, yürütme ve yargının yanı sıra siyasal yaşamın önemli bir unsuru olan siyasal partilerini incelemiştir. Son olarak Haluk Alkan, Karşılaştırmalı Siyaset Başkanlık ve Parlamenter Sistemler Işığında Yarı Başkanlık Modelleri isimli çalışmada hükümet sistemlerini incelemiş ve yarı başkanlık sistemini Türkiye'deki 2007 anayasa değişikliği bağlamında incelemiş ve "Türk Tipi Başkanlık Sistemi" önerisini tartışmaya açmıştır (Alkan, 2013: 329-336).

Türkiye'de hükümet sistemlerinin ekonomik performansına yönelik çalışmada Emre Bağce, 2015 yılındaki dünyada mevcut hükümet sistemlerinin ekonomik görünümünü incelemiştir. Bağce, söz konusu çalışmada 199 devleti hükümet sistemlerine göre ayırmış ve bu ülkeleri; ekonomi, özgürlük, demokrasi gibi siyasal ve ekonomik haklar bağlamında sıralamaya tabi tutulmuştur (Bağce, 2016). Bağce'nin çalışmada ülkelerin siyasal ve ekonomik anlamda performanslarını etkileyen unsurlar

dikkate alınmamıştır. Ayrıca ülkelerin yalnızca 2015 yılındaki ekonomik göstergeleri incelenmiş arızı durumlar ise dikkate alınmamıştır.

Hükümet sistemlerinin ekonomik ve siyasal anlamda incelemesine yönelik yapılan bir başka çalışmada Ayhan Koç, (2018) Hükümet Sistemlerinin Politik Ekonomi Üzerinde Etkileri: OECD ve G20 Üzerine Bir İnceleme başlıklı Doktora tezinde; OECD ve G20 ülkelerinin makroekonomik performansını “hükümet sistemlerine” göre karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Söz konusu çalışmasında Koç, OECD ve G20 ülkelerinin 2001-2015 yılları arasındaki ekonomik performanslarını, temel makroekonomik performans göstergeleri olan, GSMH, milli gelir, büyüme, işsizlik, enflasyon, cari işlemler dengesi ve yabancı yatırım gibi kriterlerin yanı sıra “Ekonomik Özgürlük Endeksi” üzerinden karşılaştırılmıştır. Araştırma sürecinde OECD ve Dünya Bankası tarafından yayımlanan veri setinden ve The Heritage Foundation tarafından yayınlanan verilerden faydalanmıştır. Söz konusu çalışmada, hükümet sistemlerinin yanı sıra ayrıca ülkelerin ekonomik performansı üzerinde etkili olan siyasal, ekonomik ve uluslararası unsurlar inceleme konusu yapılmıştır.

Türkiye’de hükümetlerin ekonomik performansını araştırmaya yönelik yapılan bir başka çalışmada Selim Şanlısoy ve Mehmet Çetin (2016: 66-78), 1950 ile 2015 yılları arasındaki Türkiye’de hükümetlerin ekonomik performansını büyüme, işsizlik, enflasyon, faiz oranı, net dış borç stoku, cari açık ve bütçe açığı olmak üzere yedi makro kriteri esas alarak araştırmıştır. Söz konusu inceleme sonucunda araştırmacılar, “tek parti hükümetlerinin koalisyon hükümetlerine nazaran daha başarılı olduğu” sonucuna ulaşmıştır.

Türkiye’nin makroekonomik performansını incelemeye yönelik yapılan bazı çalışmalarda ise ekonomik performans üzerinde etkili olan siyasal boyut ihmal edilmiş ve salt makroekonomik parametreler üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Arzu Al, (2016) “Uluslararası Politik Ekonomi Ekonomik Krizler ve Türkiye” başlıklı editör olarak yaptığı çalışmasında; uluslararası ekonomik krizleri incelemiştir. Başka bir çalışmada ise Cihan Bulut, (2006) ekonomi politika teorisi kapsamında Türkiye ekonomisini geçmişten günümüze salt makroekonomik verilerle incelemiştir.

3. OECD Ülkeleri ve Hükümet Sistemleri

Avrupa Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (OECE) 1948 yılında İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Avrupa’yı yeniden imar etmek ve yapılan yardımları koordine etmek amacıyla kurulmuştur. Bu teşkilatın görevini tamamlamasından sonra 1960 yılında Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)² kurulmuştur. Türkiye’nin de kurucuları arasında yer aldığı OECD, dünyada insanların ekonomik ve sosyal refahını artıracak politikaları teşvik etmek amacıyla kurulmuş, uluslararası nitelikli ekonomik kuruluştur.

² 2015 yılında 34 üyesi bulunan OECD’nin 30 üyesi Dünya Bankası tarafından açıklanan ekonomik verilere göre yüksek gelirli ülkeler arasında gösterilmektedir. Dünyadaki en büyük ekonomik örgüt olan OECD, dünyanın en gelişmiş ülkeleri ile yakın çalışmasının yanı sıra, Çin, Hindistan, Brezilya gibi gelişmekte olan birçok ülkeyle de yakın çalışma içerisindedir. OECD, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Sözleşmesi’nin 1. Maddesi’nde kuruluş amaçlarını;

- “Finansal istikrarın sağlanması ve eş zamanlı olarak da üye ülkelerde ve gelişmekte olan ülkelerde halkın yaşam standardının iyileştirilmesi,
- Sürekli ve dengeli ekonomik gelişim sağlayan politikalara destek olunması ve yardım sağlanması,
- İşsizliğin ortadan kaldırılması,
- Ekonomik genişleme politikasının uygulanması ve sosyo-ekonomik eşgüdümlü politikaların desteklenmesi,
- Uluslararası yükümlülükler uygun olarak çok taraflı ve ülkeler arasında ayırım gözetmeden dünya ticaretinin geliştirilmesine destek verilmesi” olarak belirlemiştir (<http://www.oecd.org>, 2016).

Tablo 1. Dünya’da Hükümet Sistemleri

Hükümet Sistemleri	Ülke Sayısı
Parlamber Sistem	86
Yarı Başkanlık Sistemi	41
Başkanlık Sistemi	59
Diğer (Mutlak Monarşi, Tek Parti, Cunta, Geçiş Aşamasındaki Yönetimler)	13
Toplam	199

Kaynak: (Bağce, 2016: 24-25)

Çalışmamızda inceleme konusu yapılan ve OECD ülkeleri içerisinde yer alan İsviçre’yi bazı araştırmacılar “meclis hükümeti sistemi” olarak ayrı bir hükümet sistemi içinde sınıflandırırken bazı araştırmacılar ise parlamenter sistem içinde sınıflandırmıştır. Makalemizde İsviçre, yürütmenin yasama içinden çıkması nedeniyle parlamenter sistem olarak değerlendirilmiştir.

2015 yılı itibarıyla, dünyadaki 199 ülkeden 86 ülke parlamenter sistemle, 41 ülke yarı başkanlık sistemiyle, 59 ülke başkanlık sistemiyle ve 13 ülke de diğer (monarşi, tek parti, cunta ve geçiş aşamasındaki bir yönetim) hükümet sistemleriyle yönetilmektedir (Bağce, 2016: 24-25). Başka bir açıdan hükümet sistemlerinin sınıflandırmasında ise dünya da 50’den fazla ülke yarı başkanlık sistemiyle yönetilmektedir (Moestrup ve diğerleri, 2011: 1).

2015 yılı itibarıyla 34 üyesi bulunan OECD ülkeleri, fakir ülkelere daha ziyade sanayileşmiş ve zengin ülkelere oluşturmaktadır. OECD’nin merkezi Fransa’nın başkenti olan Paris’te bulunmaktadır. OECD, yayımlanmış olduğu makroekonomik verilerin yanı sıra "Daha İyi Yaşam Endeksi" (Better Life Index) ve “Ülke Raporları” gibi çalışmalarla üye ülkeler hakkında karşılaştırmaya yönelik ekonomik veriler yayımlamaktadır.

Çalışmamızda OECD’ye üye ülkelerin hükümet sistemleri, birçok siyaset bilimcinin de kabul edildiği şekliye Başkanlık Sistemi, Yarı Başkanlık Sistemi ve Parlamenter Sistem olmak üzere üçlü bir ayrım tabii tutularak incelenmiştir.

2015 yılında 34 üyesi bulunan OECD ülkelerinden, 27 ülke parlamenter sistemle, 4 ülke başkanlık sistemiyle ve 3 ülke de yarı başkanlık sistemi ile yönetilmektedir³. Diğer taraftan bazı OECD ülkeleri parlamenter monarşi ile yönetilmektedir. Parlamenter monarşiyle yönetilen ülkelere, yürütme yetkisi parlamento içinden çıkan hükümete ait olduğu için parlamenter sistem içinde sınıflanmış ve ayrı bir hükümet sistemi olarak değerlendirilmemiştir.

İngiltere başta olmak üzere kıta Avrupa’ında ve OECD ülkeleri içerisinde en yaygın hükümet sistemi olarak, parlamenter sistem uygulanmaktadır. Lijphart, (1991: 72-73) parlamenter sistemin dünya genelinde yaygınlaşmasında İngiliz sömürgeciliği ve kolonilerinin büyük etkisi olduğunu ileri sürmüştür. Lijphart’a göre Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda gibi daha birçok eski İngiliz kolonisi olan ülkelerin, hükümet sistemi olarak parlamenter sistemi seçmesinde İngiltere etkili olmuştur.

³ Letonya 1 Temmuz 2016, Litvanya 5 Temmuz 2018 tarihinde OECD’ye üye olmuştur. İnceleme dönemi 2001-2015 yılları arası olduğundan bu ülkeler incelemeye dahil edilmemiştir (OECD.org, 2018).

Tablo 2. OECD'ye Üye Ülkelerin Hükümet Sistemleri

Parlamente Sistem		Başkanlık Sistemi		Yarı Başkanlık Sistemi	
1	Almanya	1	ABD	1	Fransa
2	Avustralya	2	Meksika	2	Portekiz
3	Avusturya	3	Şili	3	Polonya
4	Belçika	4	Güney Kore		
5	İngiltere (***)				
6	Çek Cumhuriyeti				
7	Danimarka (***)				
8	Estonya				
9	Finlandiya				
10	Hollanda (***)				
11	İrlanda				
12	İspanya (***)				
13	İsrail				
14	İsveç (***)				
15	İsviçre (*)				
16	İtalya				
17	İzlanda				
18	Japonya (***)				
19	Kanada				
20	Lüksemburg				
21	Macaristan				
22	Norveç (***)				
23	Slovak Cumhuriyeti				
24	Slovenya				
25	Türkiye (**)				
26	Yeni Zelanda				
27	Yunanistan				

Kaynak: (Bağcı, 2016: 25-26)

(*) İsviçre, Parlamente sistemin bir örneği olarak kabul edilmiştir. (Sanchez, 2018)

(**) 2017 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçmiştir.

(***) Parlamente Monarşi ile yönetilmektedir.

Avrupa'nın aksine Latin Amerika'da en yaygın olan hükümet sistemi olarak Başkanlık sistemi uygulanmaktadır. Bu hükümet sisteminin coğrafi olarak Amerika kıtasında yayılmasında ise Amerika'nın ulaştığı siyasi ve ekonomik güç etkili olmuştur.

Tablo 3. Anayasa Çeşidine Göre Rejim ve Demokrasiler

	Parlamentar	Başkanlık	Yarı Başkanlık
Amerika Kıtası	Kanada, Jamaika	Brezilya, Şili, Kolombiya, Kosta Rika, Dominik Cum., Ekvator El Salvador, Guatemala, Honduras, Meksika, Nikaragua, Paraguay, ABD, Uruguay	Arjantin, Bolivya, Peru, Venezuela
Komünizm Sonrası	Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Slovak Cumhuriyeti	Belarus	Litvanya, Polonya, Romanya, Rusya Ukrayna
Batı Avrupa	Avusturya, Belçika, Danimarka, Almanya, Yunanistan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, İspanya, İsveç, İngiltere		Portekiz, Finlandiya, Fransa, İsviçre
Asya Kıtası	Avustralya, Fiji, İsrail, Hindistan, Japonya, Ürdün, Malezya, Nepal, Yeni Zelanda, Papua Yeni Gine, Singapur, Tayland, Türkiye	Bangladeş, Pakistan, Filipinler, Kuzey Kore	Siri Lanka, Tayvan
Afrika Kıtası	Bostvana, Senegal, Güney Afrika	Gambiya, Gana, Malavi, Namibiya, Uganda, Zambiya, Zimbabve	

Kaynak: (Ménard ve Shirley, 2005: 93)

Carey'in anayasa çeşidine göre hükümet sistemlerini sınıfladığı çalışmasında görüldüğü üzere, Amerika ve Afrika kıtasında en yaygın olarak hükümet sistemi olarak başkanlık sistemi uygulanmaktadır. Buna karşılık Batı Avrupa ve Asya kıtasında en yaygın hükümet sistemi olarak parlamenter sistem uygulanmaktadır. Avrupa kıtasında ise başkanlık sistemiyle yönetilen ülke bulunmamaktadır.

Diğer taraftan hükümet sistemlerindeki farklılığa rağmen, gerek başkanlık sistemini uygulayan ülkelerde (ABD, Venezuela, Arjantin) gerekse parlamenter sistemi uygulayan bazı ülkelerde (Almanya, İspanya) idari ve yerel yönetim şekli olarak eyalet sistemi uygulanmaktadır.

4. OECD'ye Üye Ülkelerin Nüfus Yapısı

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), üyeleri arasında sanayisi gelişmiş birçok ülke bulunmaktadır. OECD, ekonomik işbirliğinin yanı sıra sosyal sorunlar ve çevre sorunları gibi ortak sorunlara çözüm bulmak için üye ülkelerle birlikte çalışmaktadır. 2014 yılı itibarıyla OECD'ye üye ülkelerde yaklaşık olarak 1.271 Milyon insan yaşamaktadır. Toplam nüfusun hükümet sistemlerine göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 4. Hükümet Sistemlerine Göre OECD Ülkelerindeki Nüfus Dağılımı

Hükümet Sistemi	Toplam Nüfus (Milyon)	Oran (%)
Başkanlık Sistemi	512.430	40
Yarı Başkanlık Sistemi	114.631	9
Parlamentar Sistem	643.916	51
Toplam	1.270.977	100

Kaynak: (worldbank.org, 2016)

5. OECD'ye Üye Ülkelerin Kişi Başına Düşen Milli Geliri

Milli gelir, bir ülkede yaşayanlar tarafından bir yıl içinde üretilen mal ve hizmetlerin toplam değeridir (Eren, 2015: 64). Kişi başına düşen milli gelirin ölçülmesinde öne çıkan önemli unsurlardan birisi Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH)'dır. GSYH, bir ülkenin sınırları içerisinde bir yıl içinde üretilen mal ve hizmetlerin toplamını ölçerken; milli geliri hesaplamak için bu üretimi gerçekleştirmek için kullanılan sermaye araçlarının (makina, teçhizat, bina, bilgisayar vb.) aşınma payının toplam gelirden düşülmesi sonucunda oluşur.

Piketty, (2015: 46) milli gelirin gayri safi yurtiçi hâsıla (GSYH) ile yakından ilgisi bulunduğunu ancak aralarında iki önemli fark bulunduğunu belirtmiştir. Bir diğer ifade ile sermayenin aşınma payının GSYH'dan düşülmesiyle "safı yurt içi hâsıla" (SYH)'ya ulaşılır. Bu tutar ise GSYH'nın %90'ına eşittir. Daha sonra bu tutara yurt dışından elde edilen net gelirlerin eklenmesiyle milli gelire ulaşılır.

Başka bir yaklaşımda ise milli gelir, GSMH/Nüfusa eşittir. Toplam Gayri safi milli hasılanın nüfusa bölünmesiyle kişi başına düşen milli gelire ulaşılır. Kişi başına düşen milli gelirin yıldan yıla artması refah, iyileşme anlamına gelirken (Ertürk, 2006: 204) azalması ise refah kaybı, kötüleşme anlamına gelmektedir.

Kişi başına düşen milli gelirin tek başına değerlendirilmesi bazı iktisatçılar tarafından eleştirilmiş ve bu iktisatçılar milli gelirin yerine satınalma gücüne vurgu yapmıştır. Örneğin, 2000 yılında Türkiye'de kişi başına düşen milli gelirin 4.215 USD, Amerika'da ise 26.401 USD olduğu bir dönemde, sadece bu rakamlar üzerinden Amerika'daki kişi başına milli gelirin Türkiye'nin altı katından daha fazla olduğu değerlendirilebilir. Ancak 1 doların Amerika'da ve Türkiye'deki satınalma gücünü karşılaştırdığımızda, Türkiye'deki milli gelirin satınalma gücü açısından 7.500 USD olarak gerçekleştiğini, bu durumda ise ABD'deki bireylerin Türkiye'dekilerden 3,5 kat daha fazla gelir elde ettiği değerlendirilmektedir (Ertürk, 2006: 205).

Tablo 5'de 2000 ila 2014 yılları arasındaki OECD üyesi ülkelerin kişi başına düşen milli gelirleri gösterilmektedir. Söz konusu dönemde, OECD'ye üye ülkelerin milli gelirlerinde %3,7 oranında ortalama büyüme gerçekleşmiştir. 2003-2004 yılları ise yaklaşık olarak %11 büyüme ile en yüksek büyümenin gerçekleştiği yıllar olarak ön plana çıkmıştır.

OECD'ye üye ülkelerin kişi başına düşen milli geliri 2000 yılında 23.687 USD'den 2014 yılına kadar yaklaşık %64 oranında artarak 38.828 USD'ye çıkmıştır. Söz konusu dönemde Türkiye'nin kişi başına düşen milli geliri, oransal olarak %149 oranında OECD ortalamasının üstünde artmasına karşılık; nominal olarak 10.515 USD ile OECD ortalamasının altında kalmıştır.

Tablo 5. OECD'ye Üye Ülkelerin Kişi Başına Düşen Milli Geliri (2000-2014 Yılları arasında) (USD)**Kaynak:** (worldbank, 2016)

Ülke	Hükümet Sistemi	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2000-2014 Değ. (%)
Lüksemburg	Parlamenter Sistem	48.992	47.680	52.241	64.670	74.971	79.494	88.680	104.841	112.851	101.222	103.267	113.240	105.447	113.727	116.613	138,02
Norveç	Parlamenter Sistem	38.147	38.550	43.061	50.112	57.570	66.775	74.115	85.129	96.881	80.018	87.646	100.575	101.564	102.832	97.300	155,07
İsviçre	Parlamenter Sistem	37.813	38.539	41.337	47.961	53.256	54.798	57.349	63.223	72.120	69.672	74.277	88.003	83.209	84.669	85.617	126,42
Avustralya	Parlamenter Sistem	21.665	19.495	20.059	23.440	30.441	33.983	36.085	40.958	49.628	42.715	51.846	62.217	67.646	67.653	61.980	186,08
Danimarka	Parlamenter Sistem	30.744	30.752	33.229	40.459	46.488	48.817	52.041	58.501	64.182	57.896	57.648	61.304	57.636	59.819	60.718	97,50
İsveç	Parlamenter Sistem	29.283	26.969	29.572	36.961	42.442	43.085	46.256	53.324	55.747	46.207	52.076	59.594	57.134	60.283	58.899	101,14
İngiltere	Parlamenter Sistem	36.450	37.274	38.166	39.677	41.922	44.308	46.437	48.062	48.401	47.002	48.374	49.781	51.457	52.980	54.629	49,88
İrlanda	Parlamenter Sistem	26.236	28.213	32.538	41.170	47.641	50.816	54.286	61.314	61.190	51.900	48.261	52.828	48.977	51.815	54.339	107,11
Hollanda	Parlamenter Sistem	25.921	26.584	28.817	35.245	39.955	41.577	44.454	51.241	56.929	51.900	50.341	53.537	49.475	51.425	52.139	101,14
İzlanda	Parlamenter Sistem	31.737	28.516	31.865	39.020	46.921	56.446	56.097	68.345	55.230	40.362	41.620	45.971	44.259	47.493	52.037	63,96
Avusturya	Parlamenter Sistem	24.517	24.490	26.351	32.103	36.693	38.242	40.431	46.587	51.386	47.654	46.660	51.124	48.324	50.558	51.122	108,52
Kanada	Parlamenter Sistem	24.032	23.574	23.995	28.026	31.830	36.028	40.244	44.328	46.400	40.764	47.464	52.087	52.738	52.309	50.231	109,02
Finlandiya	Parlamenter Sistem	24.253	24.913	26.834	32.816	37.636	38.969	41.121	48.289	53.401	47.107	46.205	50.788	47.416	49.493	49.843	105,51
Almanya	Parlamenter Sistem	23.719	23.687	25.205	30.360	34.166	34.697	36.448	41.815	45.699	41.733	41.788	45.936	44.011	45.601	47.774	101,42
Belçika	Parlamenter Sistem	23.207	23.122	25.052	30.744	35.590	36.967	38.852	44.404	48.425	44.881	44.383	47.700	44.731	46.625	47.328	103,93
ABD	Başkanlık Sistemi	26.401	25.980	28.301	32.575	38.306	40.048	42.534	48.428	45.195	37.166	38.293	41.020	41.295	42.295	46.297	75,36
Yeni Zelanda	Parlamenter Sistem	13.641	13.883	16.895	21.941	25.461	27.834	26.630	32.382	30.972	27.999	33.394	37.897	39.505	42.308	44.342	225,06
Fransa	Y. Başkanlık Sistemi	22.466	22.527	24.275	29.691	33.875	34.880	36.545	41.601	45.413	41.631	40.706	43.807	40.850	42.628	42.726	90,18
İsrail	Parlamenter Sistem	21.052	20.306	18.431	18.947	19.888	20.611	21.905	25.009	29.657	27.796	30.736	33.707	32.819	36.281	37.206	76,73
Japonya	Parlamenter Sistem	37.300	32.716	31.236	33.691	36.442	35.781	34.076	34.034	37.866	39.323	42.909	46.204	46.679	38.634	36.194	-2,96
İtalya	Parlamenter Sistem	20.059	20.409	22.206	27.399	31.189	31.974	33.426	37.716	40.660	36.995	35.878	38.365	34.844	35.421	35.223	75,59
İspanya	Parlamenter Sistem	14.788	15.359	17.020	21.496	24.919	26.511	28.483	32.709	35.579	32.333	30.738	31.832	28.648	29.371	29.722	100,99
Güney Kore	Başkanlık Sistemi	11.948	11.256	12.789	14.219	15.922	18.658	20.917	23.102	20.475	18.339	22.151	24.156	24.454	25.998	27.970	134,11
Slovenya	Parlamenter Sistem	10.228	10.479	11.814	14.880	17.261	18.169	19.726	23.841	27.502	24.634	23.439	24.984	22.478	23.144	24.002	134,67
Portekiz	Y. Başkanlık Sistemi	11.502	11.729	12.882	15.773	18.046	18.785	19.821	22.780	24.816	23.064	22.540	23.195	20.577	21.619	22.124	92,35
Yunanistan	Parlamenter Sistem	12.076	12.538	14.110	18.478	21.955	22.552	24.801	28.827	31.997	29.711	26.919	25.915	22.243	21.843	21.673	79,46
Estonya	Parlamenter Sistem	4.070	4.499	5.308	7.174	8.850	10.338	12.595	16.586	18.095	14.726	14.641	17.454	17.491	19.155	20.148	395,03
Çek Cum.	Parlamenter Sistem	5.995	6.595	8.012	9.741	11.668	13.318	15.159	18.334	22.649	19.698	19.764	21.657	19.641	19.814	19.502	225,34
Slovak Cum.	Parlamenter Sistem	5.403	5.708	6.525	8.697	10.655	11.631	13.100	16.015	18.604	16.460	16.555	18.139	17.207	18.110	18.501	242,42
Şili	Başkanlık Sistemi	5.229	4.710	4.567	4.949	6.324	7.729	9.501	10.514	10.791	10.217	12.785	14.582	15.253	15.742	14.528	177,83
Polonya	Y. Başkanlık Sistemi	4.493	4.981	5.197	5.693	6.640	7.976	9.000	11.248	13.906	11.441	12.597	13.891	13.142	13.776	14.337	219,11
Macaristan	Parlamenter Sistem	4.620	5.267	6.646	8.391	10.254	11.156	11.392	13.831	15.650	12.948	13.009	14.033	12.820	13.585	14.027	203,64
Türkiye	Parlamenter Sistem	4.215	3.054	3.571	4.587	5.856	7.117	7.727	9.310	10.382	8.624	10.112	10.584	10.646	10.975	10.515	149,46
Meksika	Başkanlık Sistemi	6.650	6.952	7.024	6.673	7.115	7.894	8.666	9.220	9.579	7.648	8.851	9.715	9.703	10.173	10.326	55,28
	Ortalama	23.687	23.305	24.146	26.847	29.669	31.142	32.593	35.361	37.140	34.500	35.907	38.386	38.079	38.289	38.828	63,92

OECD'ye üye ülkelerinin 2000 yılında 23.687 USD olan kişi başına düşen ortalama milli geliri, bu tarihten 2008 yılına kadar kesintisiz olarak büyümeye devam etmiş ve 37.140 USD'ye çıkmıştır. 2008 yılında mali krizle birlikte kişi başına düşen ortalama milli gelir yaklaşık olarak %7 oranında azalmış ve 2009 yılında 34.500 USD'ye düşmüştür.

OECD ülkelerindeki kişi başına düşen milli geliri hükümet sistemlerine göre karşılaştırdığımızda ise; 2014 yılında, kişi başına milli geliri en yüksek ilk 15 ülke parlamenter sistemle yönetilmektedir. 2000-2014 döneminde en yüksek milli gelire sahip ülkeler olarak Lüksemburg, Norveç ve İsviçre öne çıkmıştır. İnceleme döneminde bu ülkelerin sıralaması değişmemiştir. Söz konusu ülkelerin nüfusu OECD ülkelerine nazaran daha azdır.

2000-2014 döneminde OECD ülkeleri arasında sıralama bakımından, sıralaması en çok artan ülke parlamenter sistemle yönetilen Avustralya'dır. 2000 yılında 18'inci sırada yer alan Avustralya, kişi başına düşen milli gelirini %186 oranında arttırarak 4'üncü sıraya yükselmiştir. Bu ülkeyi milli gelirini %76 oranında arttırarak 35.223 USD'ye çıkartan İtalya takip etmiştir. Üçüncü sırayı ise nüfus bakımından 1.315 Bin nüfusla OECD ülkeleri arasında en az nüfusa sahip ülkelerden olan Estonya takip etmiştir. Estonya, 20.148 USD milli gelire 27'inci sıraya yükselmiştir.

Tablo 6. OECD'ye Üye Ülkelerin Kişi Başına Düşen Milli Geliri (2014 Yılı)

Ülke	Hükümet Sistemi	2014 Milli Gelir (USD)
Lüksemburg	Parlamenter Sistem	116.613
Norveç	Parlamenter Sistem	97.300
İsviçre	Parlamenter Sistem	85.617
Avustralya	Parlamenter Sistem	61.980
Danimarka	Parlamenter Sistem	60.718
İsveç	Parlamenter Sistem	58.899
İngiltere	Parlamenter Sistem	54.629
İrlanda	Parlamenter Sistem	54.339
Hollanda	Parlamenter Sistem	52.139
İzlanda	Parlamenter Sistem	52.037
Avusturya	Parlamenter Sistem	51.122
Kanada	Parlamenter Sistem	50.231
Finlandiya	Parlamenter Sistem	49.843
Almanya	Parlamenter Sistem	47.774
Belçika	Parlamenter Sistem	47.328
Amerika Birleşik Devletleri	Başkanlık Sistemi	46.297
Yeni Zelanda	Parlamenter Sistem	44.342
Fransa	Yarı Başkanlık Sistemi	42.726
İsrail	Parlamenter Sistem	37.206
Japonya	Parlamenter Sistem	36.194
İtalya	Parlamenter Sistem	35.223
İspanya	Parlamenter Sistem	29.722
Güney Kore	Başkanlık Sistemi	27.970
Slovenya	Parlamenter Sistem	24.002
Portekiz	Yarı Başkanlık Sistemi	22.124
Yunanistan	Parlamenter Sistem	21.673
Estonya	Parlamenter Sistem	20.148
Çek Cumhuriyeti	Parlamenter Sistem	19.502
Slovak Cumhuriyeti	Parlamenter Sistem	18.501
Şili	Başkanlık Sistemi	14.528
Polonya	Yarı Başkanlık Sistemi	14.337
Macaristan	Parlamenter Sistem	14.027
Türkiye	Parlamenter Sistem	10.515
Meksika	Başkanlık Sistemi	10.326
	OECD Ortalama	38.828

Kaynak: (worldbank, 2016)

Söz konusu dönemde sıralaması en çok azalan ülke ise parlamenter sistemle yönetilen Japonya'dır. Japonya, 2000 yılında 37.300 USD kişi başına düşen milli gelire 4'üncü sırada yer alırken, 2014 yılında milli geliri yaklaşık %3 oranında azalmış ve 36.194 USD ile 20'inci sıraya gerilemiştir. Parlamenter sistemle yönetilen ülkelerden, dokuz ülkenin genel sıralaması azalırken, on üç ülkenin sıralaması artmış ve beş ülkenin sıralaması ise değişmemiştir. Başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerden ABD, Şili ve Meksika'nın sıralaması azalırken Güney Kore'nin sıralaması ise değişmemiştir. Yarı başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerden Fransa ve Portekiz'in sıralaması azalırken Polonya'nın sıralaması ise değişmemiştir.

2014 yılında OECD ülkeleri ortalama olarak 38.828 USD kişi başına düşen milli gelire sahiptir. Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 16 ülkenin milli geliri OECD ortalamasının altındadır. En yüksek milli gelire sahip ilk on beş ülke parlamenter sistemle yönetilmektedir. En yüksek milli gelire sahip Lüksemburg'un milli geliri, en düşük gelire sahip Meksika'nın yaklaşık dokuz katıdır.

Tablo 7. Hükümet Sistemlerine Göre Kişi Başına Düşen Milli Gelir (2000-2014 Yılları)

Hükümet Sistemi	2000 Toplam GSMH (Milyon USD)	Nüfus (Bin)	Kişi Başına Milli Gelir (USD)
Başkanlık Sistemi	11.609.389	447.149	25.963
Parlamenter Sistem	13.843.594	598.284	23.139
Yarı Başkanlık Sistemi	1.658.682	109.461	15.153
Toplam	27.111.665	1.154.894	23.475

Hükümet Sistemi	2014 Toplam GSMH (Milyon USD)	Nüfus (Bin)	Kişi Başına Milli Gelir (USD)	Değişim (USD)
Başkanlık Sistemi	20.382.135	512.430	39.775	13.812
Parlamenter Sistem	24.847.701	643.916	38.588	15.450
Yarı Başkanlık Sistemi	3.604.276	114.631	31.442	16.289
Toplam	48.834.112	1.270.977	38.422	14.947

Kaynak: (worldbank, 2016) ⁴

2000-2014 döneminde OECD'ye üye ülkelerin kişi başına düşen milli geliri 14.947 USD artmıştır. Söz konusu dönemde en yüksek milli gelir artışı yarı başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerde gerçekleşirken en düşük milli gelir artışı ise başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerde gerçekleşmiştir.

2000 yılında, en yüksek kişi başına düşen milli gelire sahip ülkeler olarak öne çıkan başkanlık sistemiyle yönetilen ülkeler, 2014 yılında bu liderliğini devam ettirmiştir. Bununla birlikte parlamenter sistemle olan farkı azalmaktadır. Farkın azalmasında başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerdeki nüfus artış hızı etkili olmuştur. Söz konusu dönemde OECD ülkelerindeki ortalama nüfus artış hızı %10 iken bu oran başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerde %15 ile en yüksek seviyede gerçekleşmiştir.

⁴ Hükümet Sistemlerine Göre Kişi Başına düşen milli gelirin hesaplanmasında, 2000-2014 yıllarına ilişkin OECD tarafından yayımlanan verilerden faydalanılmıştır. OECD'ye üye ülkelerin GSMH toplamaları, toplam nüfusa bölünmek suretiyle kişi başına düşen milli gelire ulaşılmıştır.

Tablo 8. En Yüksek Milli Gelire Sahip OECD Ülkeleri (2014 Yılında)

Ülke	Hükümet Sistemi	2014 Milli Gelir (USD)
Lüksemburg	Parlamente Sistem	116.613
Norveç	Parlamente Sistem	97.300
İsviçre	Parlamente Sistem	85.617
Avustralya	Parlamente Sistem	61.980
Danimarka	Parlamente Sistem	60.718

Kaynak: (worldbank, 2016)

Parlamente sistemle yönetilen ülkelerdeki nüfus artış hızı %8, yarı başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerde ise %5 olarak gerçekleşmiştir. 2000-2014 döneminde en yüksek kişi başına düşen milli gelir artışı ise 16.289 USD ile yarı başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerde gerçekleşmiştir.

2014 yılında OECD'ye üye ülkeler içerisinde en yüksek milli gelire sahip ülkeler parlamente sistemle yönetilmektedir. En yüksek milli gelire sahip ülke 116.613 USD ile Lüksemburg'dur. Bu ülkeyi sırasıyla Norveç ve İsviçre takip etmiştir. Lüksemburg, yaklaşık yarım milyonluk nüfusuyla OECD ülkeleri içerisinde en küçük nüfusa sahip ülkeler arasındadır. Lüksemburg, sigortacılık ve bankacılık alanında gelişmiş bir ülke olup, küresel finans merkezi olarak kabul edilmektedir.

Tablo 9. En Düşük Milli Gelire Sahip OECD Ülkeleri (2014 Yılında)

Ülke	Hükümet Sistemi	2014 Milli Gelir (USD)
Meksika	Başkanlık Sistemi	10.326
Türkiye	Parlamente Sistem	10.515
Macaristan	Parlamente Sistem	14.027
Polonya	Yarı Başkanlık Sistemi	14.337
Şili	Başkanlık Sistemi	14.528

Kaynak: (worldbank, 2016)

2014 yılında OECD ülkeleri içerisinde en düşük milli gelire sahip ülkelere baktığımızda ise en düşük milli geliri olan beş ülkeden ikisi başkanlık sistemiyle, ikisi parlamente sistemle ve bir ülke de yarı başkanlık sistemiyle yönetilmektedir.

Tablo 10. Milli Geliri En Çok Artan OECD Ülkeleri (2000 -2014 Yılları Arasında)

Ülke	Hükümet Sistemi	2000-2014 Değişim (%)
Estonya	Parlamente Sistem	395
Slovak Cumhuriyeti	Parlamente Sistem	242
Çek Cumhuriyeti	Parlamente Sistem	225
Yeni Zelanda	Parlamente Sistem	225
Polonya	Yarı Başkanlık Sistemi	219

Kaynak: (worldbank, 2016)

2000-2014 yılları arasında OECD ülkeleri içerisinde milli geliri en çok artan ilk beş ülke, parlamente sistemle yönetilmektedir. Milli geliri en çok artan ülke %395 artış oranıyla Estonya'dır. Estonya'da 1992 yılında başlayan parasal reformlarla birlikte, arz ve talep dengesinin kurulması, kurların kontrol edilmesi ve enflasyonun önlenmesi gibi ekonomi politikaları uygulanmış ve makroekonomik istikrar sağlamıştır (Laar, 2018). Estonya, 1.315 Bin nüfusuyla OECD ülkeleri içinde en az nüfusa sahip ülkeler arasındadır.

Tablo 11. Milli Geliri En Az artan/azalan OECD Ülkeleri (2000 -2014 Yılları Arası)

Ülke	Hükümet Sistemi	2000-2014 Değişim (%)
Japonya	Parlamerter Sistem	-3
İngiltere	Parlamerter Sistem	50
Meksika	Başkanlık sistemi	55
İzlanda	Parlamerter Sistem	64
Amerika Birleşik Devletleri	Başkanlık Sistemi	75

Kaynak: (worldbank, 2016)

2000-2014 yılları arasında OECD ülkeleri içerisinde milli geliri azalan tek ülke Japonya'dır. Japonya'dan sonra milli geliri en az artan ülkeler İngiltere, Meksika, İzlanda ve ABD'dir.

Türkiye, 2000 yılında kişi başına düşen 4.215 USD milli gelire; OECD ülkeleri içerisinde Estonya'dan sonra en düşük milli gelire sahip ülkeler arasındadır. Türkiye, 2000-2014 yılları arasında kişi başına düşen milli gelirini yaklaşık olarak %149 oranında arttırmasına rağmen Meksika'dan sonra yine en düşük ikinci milli gelire sahip ülke olarak sıralamadaki yerini devam ettirmiştir. Türkiye, nüfus bakımından OECD ülkeleri arasında en yüksek nüfusa sahip beşinci ülkedir. Söz konusu dönemde Türkiye'nin nüfusu OECD ortalamasının oldukça üstünde bir büyüme ile %20 oranında artmıştır. Dolayısıyla Türkiye, kişi başına düşen milli gelirini OECD ortalamasının üstünde arttırmasına rağmen hızlı nüfus artışı nedeniyle kişi başına düşen milli geliri daha az artmıştır.

OECD ülkeleri arasında nüfus bakımından Türkiye'ye en yakın ülkeler olan Almanya ve Fransa ile Türkiye'yi karşılaştığımızda ise Türkiye'nin nüfusu daha yüksek oranda artmıştır. 2000-2014 döneminde Almanya'nın nüfusu %2 oranında azalırken Fransa'nın nüfusu %9 oranında artmıştır. Söz konusu dönemde oransal olarak kişi başına düşen milli gelir, Türkiye'de %149 oranında artarken Almanya'da %101, Fransa'da ise %90 oranında artmıştır.

2008 yılında yaşanan küresel ekonomik krizle birlikte İspanya, Yunanistan ve İtalya başta olmak üzere birçok Avrupa ülkesinin kişi başına düşen milli geliri düşmüştür. Söz konusu dönemde Türkiye'nin milli geliri az da olsa artış göstermiştir.

2000 yılında kişi başına düşen milli gelirden, 14 ülke OECD ortalamasının altında milli gelire sahipken 2014 yılında bu sayı 16'ya çıkmıştır. 2000 yılında, kişi başına düşen en yüksek milli gelire sahip ülke ile en düşük gelire sahip ülke arasındaki fark 42.343 USD iken aradan geçen süre zarfında bu fark 106.287 USD'ye çıkmıştır. OECD ülkeleri arasındaki kişi başına düşen gelir eşitsizliği artmıştır.

6. OECD Ülkelerinde Gelir Dağılımı

Gelir dağılımı, belirli bir dönemdeki toplam gelirin elde edilmesine katkıda bulunanların bu gelirden aldıkları pay olarak tanımlanmaktadır (İzgi ve Alyu, 2018). Ülkelerin ekonomik anlamda refahının ölçülmesinde kişi başına düşen milli gelir önemli bir göstere olmakla birlikte bu göstere tek başına yeterli değildir. Milli gelirin yüksek olmasının yanı sıra gelir dağılımında adalet, eşitlik ve yoksulluğun önlenmesi; refahın ölçülmesinde önemli diğer göstergelerdir.

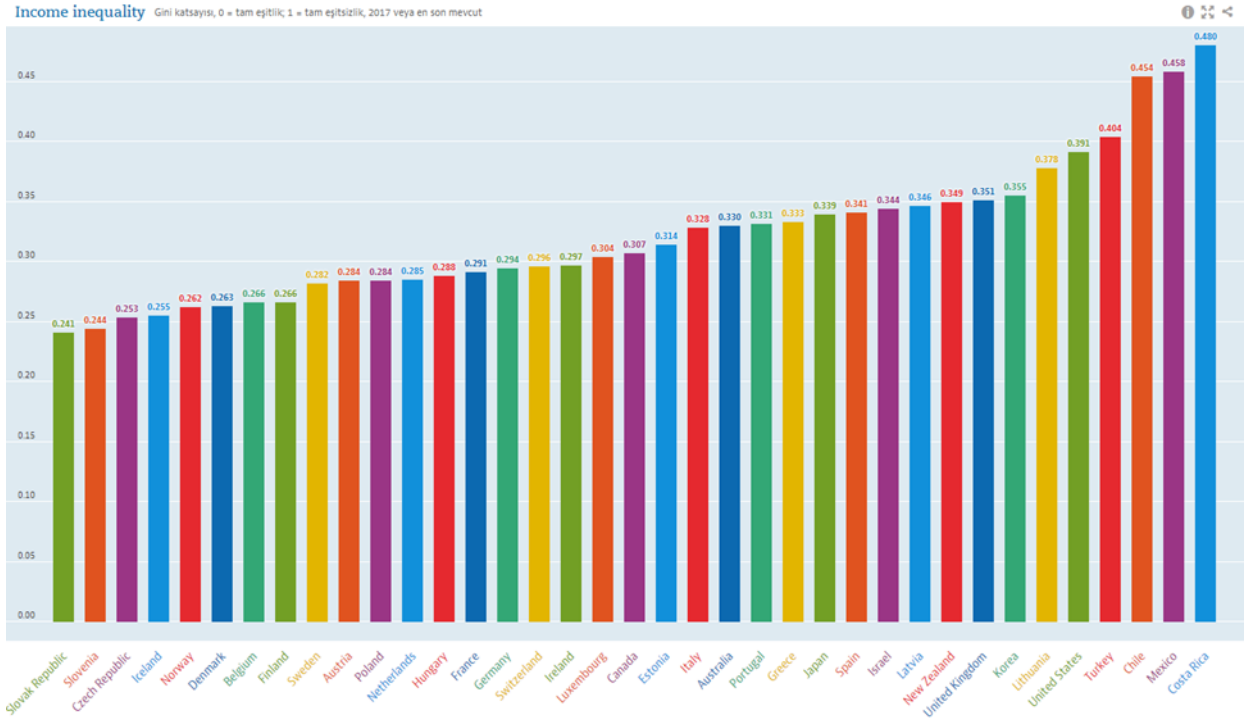
Gelir dağılımında adalet, nüfusun toplam GSMH'dan eşit pay alması olarak tanımlanmaktadır. Gelir dağılımında adaletin ölçülmesinde gini katsayısı ve lorenz eğrisi ile bazı çalışmalarda ise Theil istatistiği kullanılmaktadır (Taştan ve Akar, 2013: 22). Lorenz eğrisi bir dönemde ekonomide yaratılan reel gelirin yüzde olarak kişisel bölüşümünü gösteren eğridir. Eş bölüşüm doğrusuna yaklaştıkça gelir eşitsizliği azalırken uzaklaşması ise gelir dağılımındaki adaletsizliğin artması anlamına gelmektedir. Başka bir ifadeyle Gini katsayısı, nüfusun kümülatif oranlarının, elde ettikleri kümülatif gelir oranlarıyla karşılaştırılmasına dayanmaktadır ve mükemmel eşitlik durumunda 0 ile mükemmel eşitsizlik durumunda 1 arasında değişmektedir. Gini katsayısı ile ölçüm, 1921'de İtalyan istatistikçi Corrado Gini tarafından geliştirilmesinden bu yana kullanılmaktadır.

Hükümetler, mali yönden dezavantajlı guruplara yönelik sosyal yardımlar ve vergi indirimleri gibi yeniden dağıtım yoluyla gelir dağılımındaki adaletsizlikleri önlemeye çalışmaktadır. Sosyal adaleti savunan kimi

araştırmacılar piyasa sürecine devletin müdahalesini savunurken bazı liberal araştırmacılar ise devlet müdahalesine karşı çıkmıştır. Norman P. Barry, refah düzeyini arttırmak için devlet müdahalesinin, uzun vadede iktisadi büyüme üzerine olumsuz etkisinin olacağı ve devletin refah kurumlarıyla birlikte yurttaşların devlete bağımlı hale geleceği gerekçesiyle devlet müdahalelerini eleştirmiştir (Barry, 2018: 21).

OECD, gelir dağılımındaki eşitsizliğin nedenleri olarak; nüfus yapısındaki değişiklikler, küreselleşme, eğitim düzeyinin düşüklüğü, sermaye gelirleri ile serbest meslek gelirleri arasındaki eşitsizlikler, istihdam eksikliği, çalışma saatlerinin azlığı ya da düşük gelir, olmak üzere altı unsuru öne çıkartmıştır (OECD, 2019).

Tablo 12. OECD Ülkelerindeki Gelir Eşitsizliği (2017)

Kaynak: (OECD; 2019-A)

OECD'nin 2017 yılına ilişkin yayımlanmış olduğu "Gelir Eşitsizliği" raporunda Türkiye, Şili, Meksika ve Kosta Rika'nın ardından dördüncü sırada yer almıştır. 2017 yılında gelir dağılımının en yüksek olduğu beş ülkeden dördü başkanlık sistemiyle, bir ülke ise parlamenter sistemle yönetilmektedir. Gelir dağılımının en adil olduğu ülkeler ise 0,241 ile 0,266 gelir katsayısıyla nüfus bakımından en düşük ülkeler arasında yer alan ve parlamenter sistemle yönetilen Kuzey Avrupa ülkeleri olmuştur. 2017 yılında OECD ülkelerinin gini katsayısının ortalaması 0,317 olarak gerçekleşmiş olup, 16 ülkede bu katsayının üstünde gelir eşitsizliği gerçekleşmiştir.

Birçok uluslararası kuruluş tarafından 0,25 gini katsayısını ideal değer olarak kabul etmektedir. OECD ülkelerinde bu oranın altında sadece iki ülke bulunmaktadır. Dolayısıyla OECD ülkelerinde gelir dağılımında adaletsizlikler bulunmaktadır. Türkiye OECD ülkeleri arasında 0,404 gini katsayısı ile 34. ülke konumundadır.

SONUÇ

Hükümet sistemleri, siyaset biliminin bir alt çalışma alanı olan karşılaştırmalı siyasetin konusuna girmektedir. Karşılaştırmalı siyasete yönelik yapılan ilk çalışmalar, liberal sistemle sosyalist sistemlerin karşılaştırılmalarına yönelik yapılmıştır. Soğuk savaşın sona ermesiyle birlikte; siyasal sistemlere yönelik çalışmalar, yerini liberal hükümet sistemlerinin karşılaştırılmasına bırakmıştır.

Parlamber ve başkanlık sisteminin her ikisi de liberal kökenden gelmektedir. Her iki sistem arasında; yasama, yürütme ve yargı arasında ayırım olması gerektiği hususunda uzlaşa bulunmaktadır. Başkanlık sistemi siyasal ve ekonomik anlamda daha istikrarlı olarak değerlendirilirken; parlamenter sistem ise koalisyonlar yoluyla yönetimde daha fazla siyasal katılıma imkân verdiği için daha demokratik olarak değerlendirilmektedir.

Başkanlık sistemiyle parlamenter sistem arasındaki farklılıklar dört noktada toplanmıştır. İlki parlamenter sistemde hükümet parlamentonun güvenoyuna tabiyken; başkanlık sisteminde güvenoyu bulunmamaktadır. İkincisi başkanlık sisteminde başkan, doğrudan halk tarafından seçilirken; parlamenter sistemde parlamento üyeleri arasından seçilmektedir. Üçüncüsü de başkanlık sisteminde yürütme tek kişiden, başkandan oluşurken; parlamenter sistemde Bakanlar Kurulu'ndan oluşmaktadır. Yürütme kolektif bir niteliğe sahiptir. Son olarak başkanlık sisteminde başkanın parlamentoya karşı sorumluluğu bulunmamaktadır. Başkan doğrudan halka karşı sorumludur. Buna karşılık parlamenter sistemde, hükümet içinden çıktığı parlamentoya karşı sorumludur.

OECD ülkeleri, ağırlıklı olarak, parlamenter sistemle yönetilmektedir. OECD'ye üye 34 ülkeden, 27 ülke parlamenter sistemle, 4 ülke başkanlık sistemiyle ve 3 ülke de yarı başkanlık sistemiyle yönetilmektedir. Ülkelerin ekonomik performansı üzerinde siyasal, ekonomik ve uluslararası olmak üzere pek çok unsur etkilidir. Bu unsurların yanı sıra kurumsal yapılar ekonomik başarıyı etkilemektedir.

Ülkelerin refah seviyesinin karşılaştırılmasında ve ölçülmesinde en önemli göstergelerden birisi kişi başına düşen milli gelirdir. OECD ülkeleri arasında kişi başına düşen en yüksek milli gelire sahip ülkeler, aynı zamanda sanayileşmiş ülkelerdir. OECD ülkelerinde, kişi başına düşen milli gelir bakımından; parlamenter sistemle yönetilen ülkelerin daha yüksek milli gelire sahip olduğu görülmüştür. 2000-2014 yılları arasında OECD ülkelerinde kişi başına düşen milli gelir ortalama olarak %64 oranında artmıştır. Söz konusu dönemde Türkiye kişi başına düşen milli gelirini %149 oranında arttırmıştır. Bu artışa rağmen Türkiye'de kişi başına düşen milli gelir OECD ortalamasının altındadır.

OECD'ye üye ülkelerinin 2000 yılında 23.687 USD olan kişi başına düşen ortalama milli geliri, bu tarihten 2008 yılına kadar kesintisiz olarak büyümeye devam etmiş ve 37.140 USD'ye çıkmıştır. 2008 yılında mali krizle birlikte kişi başına düşen ortalama milli gelir yaklaşık olarak %7 oranında azalmış ve 2009 yılında 34.500 USD'ye düşmüştür. OECD ülkelerinde gini katsayısına göre yalnızca iki ülkede gelir dağılımında adalet sağlanmış olup, gelir dağılımında adaletsizlikler bulunmaktadır.

Parlamber ve başkanlık hükümet sistemlerinin karşılaştırılmasına yönelik birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalar ağırlıklı olarak siyasal nitelikli olup, hükümet sistemlerinin ekonomik performansı üzerine yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Oysa hükümet sistemleri uyguladıkları ekonomik ve siyasal nitelikli politikalarla ülkelerin refahını doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. Dolayısıyla hükümet sistemlerinin ülkelerin ekonomik performansı üzerine daha fazla çalışma yapılması gerekir.

KAYNAKÇA

- Acemoğlu, D. Ve Robinson, J. A. (2013). Ulusların Düşüşü Güç, Zenginlik ve Yoksulluğun Kökenleri. (F. R. Velioğlu, Çev.) İstanbul: Doğan Kitap.
- Alkan, H. (2013). Karşılaştırmalı Siyaset Başkanlık ve Parlamenter Sistemler Işığında Yarı Başkanlık Modelleri. İstanbul: Açılımkitap.
- Al, A. (2016). Uluslararası Politik Ekonomi Ekonomik Krizler ve Türkiye. İstanbul: Babıali Kültür Yayıncılığı.
- Bağce, E. (2016). Parlamenter Sistem mi? Başkanlık mı? İstanbul: Gonca Yayınevi.
- Barry, N. P. (2018) Modern Siyaset Teorisi. (M. Erdoğan, Y Şahin, Çev.) Ankara: Liberte Yayınları
- Carey, J. M. (1992). Presidents and Assemblies, Constitutional Design and Electoral Dynamics. California: Cambridge: Cambridge University Press.
- Fukuyama, F. (2005). Tarihin Sonu mu? (D. M. Aydın ve E. Özensel, Düz.) Ankara: Vadi Yayınları.
- Fukuyama, F. (2012). Devlet İnşası, Yirmibirinci Yüzyılda Yönetişim ve Dünya Düzeni. İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Koç, Ayhan (2018). Hükümet Sistemlerinin Politik Ekonomi Üzerinde Etkileri: OECD ve G20 Üzerine Bir İnceleme. Yayınlanmış Doktora Tezi, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Linz, J. J.J. (2017). Totaliter ve Otoriter Rejimler. (E. Özbudun, Çev.) Ankara: Liberte Yayın Grubu.
- Linz, J. J. J. (1995). Demokrasinin Küresel Yükselişi. (L. Diamond, ve M. F. Plattner, Düz.) Ankara: Yetkin Yayınları.
- Lijphart, A. (1991). “Constitutional Choices for New Democracies”. Journal of Democracy. Vol. 2. Num. 1. s. 72-84. Johns Hopkins University Press. Retrieved July 25, 2018, from Project MUSE database.
- Lijphart, A. (1992). Parliamentary Versus Presidential Government,. (Düz. A. Lijphart) Oxford. Oxford University Press.
- Lijphart, A. (2016). Demokrasi Modelleri Otuzaltı Ülkede Yönetim Biçimleri ve Performansları. (Ayas G. Ve Bulsun U. U., Çev.) İstanbul: İthaki Yayınları.
- Lijphart, A. (1991). “Constitutional Choices for New Democracies”. Journal of Democracy. Vol. 2. Num. 1. s. 72-84. Johns Hopkins University Press. Retrieved July 25, 2018, from Project MUSE database.
- Lijphart, A. (1995). Yeni Demokrasiler İçin Anayasal Tercihler. (Diamond L, Plattner Marc F., Düz.). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Ménard, C. Ve Shirley.M. M. (Ed.). (2005). Handbook of New Institutional Economics. Berlin: Heidelberg Springer.
- Moestrup, Ve Diğerleri. (2011). Semi-Presidentialism and Democracy. New York. Palgrave Macmillan.
- Mızrak, N. Y. (2004). Dünya Ekonomisinde Bütünleşme Hareketleri ve Türkiye Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Ankara: Siyasal Yayınevi.
- Eroğul, C. (2014). Çağdaş Devlet Düzenleri. Ankara: İmaj Yayınevi.
- Ertürk, E. (2006). İktisada Giriş. Bursa: Nobel Yayın Dağıtım.
- Eaton, J (1990). Ekonomi Politik. (Şiar Yalçın, Çev.) Ankara: Bilim ve Sosyalizm Yayınları.
- Nikitin, P. (1971). Ekonomi Politik. (Hamdi Konur, Çev.) Ankara: Sol Yayınları.

- North, D. C. (2010). Kurumlar, Kurumsal Değişim ve Ekonomik Performans. (G. Ç. Güven, Çev.) İstanbul: Sabancı Üniversitesi.
- Nomer, M. (2013). ABD Başkanlık Sisteminde Başkanın Yetkileri. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık A.Ş.
- İzgi, B. Ve B., Alyu, E. (2018). Yoksulluk ve Gelir Dağılımı Eşitsizliği: OECD ve AB Ülkeleri Panel Veri Analizi, Gaziantep University Journal of Social Sciences, 17 (3), 9887-996, Submission Date: 12-04-2018.
- Piketty, T. (2015). Yirmi Birinci Yüzyılda Kapital. (H. Koçak, Çev.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Şanlısoy, Selim. Ve Çetin, Mehmet. (2016). “Türkiye Ekonomisinde Hükümetlerin Ekonomik Performansının TOPSIS Yöntemiyle Ölçülmesi”. Sosyoekonomi. Vol. 24. Num. 28. ss. 65-83
- Taştan, H. Ve Akar, M. (2013). Türkiye imalat sanayinde bölgesel ve sektörel ücret eşitsizliği. İktisat Fakültesi Mecmuası, 63, 17-49.
- Weiss, L. Ve Hobson, J. M. (1999). Devletler ve Ekonomik Kalkınma Karşılaştırmalı Bir Tarihsel Analiz. (K. Dündar, Çev.), Ankara: Dost Kitapevi.
- Uluşahin, N. (1999). Anayasal Bir Tercih Olarak Başkanlık Sistemi. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Yanık, M. (2013). Başkanlık Sistemi ve Türkiye'de Uygulanabilirliği. İstanbul: Der Yayınları
- Yazıcı, S. (2013). Başkanlık ve Yarı-Başkanlık Sistemleri Türkiye İçin Bir Değerlendirme. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Laar, M. (2018). "Estonian Econmic Miracle", <https://www.heritage.org/report/the-estonian-economic-miracle> / 05/09/2018
- OECD.org. (2016). "Index", http://stats.oecd.org/index.aspx?DatasetCode=EO98_INTERNET/ 10/05/2016
- OECD.org. (2019). "Index", https://www.oecd.org/els/soc/41521804.pdf_INTERNET/ 24/08/2019
- OECD.org. (2019-A). "Index", https://data.oecd.org/inequality/income-inequality.htm#indicator-chart_INTERNET/ 24/08/2019